

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2014.4.2.
COM(2014) 209 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

Jelentés a nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretének végrehajtásáról

{SWD(2014) 121 final}

1. BEVEZETÉS

A 2020-ig tartó nemzeti romaintegrációs stratégiák 2011. áprilisban elfogadott uniós keretrendszer¹ változást hozott a romák társadalmi befogadására vonatkozó megközelítés terén: első alkalommal dolgoztak ki olyan átfogó és tényeken alapuló keretet, amely egyértelműen kapcsolódik az „EU 2020” stratégiához. Az uniós keret minden tagállamra érvényes, de hozzá kell igazítani az egyes tagállami helyzetekhez.

Az Unió állam- és kormányfői jóváhagyták az uniós keretet², és ennek megfelelően első alkalommal került sor arra, hogy a tagállamok megkezdték erőfeszítéseik összehangolását abból a célból, hogy megszüntessék a roma és a nem roma népesség között az oktatáshoz, a foglalkoztatáshoz, az egészségügyi ellátáshoz és a lakhatáshoz való hozzájutás tekintetében fennálló szakadékot. A Bizottság az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak szóló éves jelentéstételi mechanizmust hozott létre a 2020-ig megvalósuló eredmények értékelése céljából. Ezzel egyidejűleg a tagállami erőfeszítések nyomon követésére szolgáló struktúrákat alakított ki. Ezek közül kiemelkedik a nemzeti roma kapcsolattartó pontok hálózata, amelynek keretében rendszeres találkozókra kerül sor a 28 tagállam nemzeti roma kapcsolattartó pontjai között, valamint a Bizottságon belül a Jogérvényesülési Főigazgatóság elnökletével (és a Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatósága alelnökségével) működő roma munkacsoport, amely a koherencia és a következetesség biztosítása érdekében összefogja a Bizottság Főtitkárságának és a különböző főigazgatóságainak magas rangú képviselőit, így a regionális és várospolitikát, az oktatást és a kultúrát, a mezőgazdaságot és a vidékfejlesztést, az egészségügyet és a fogyasztóvédelmet, a bővítést, a belügyet, a statisztikát, a költségvetést és a kommunikáció felelőseit, továbbá az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének képviselőit.

E jelentés első ízben méri a négy kulcsterületen – az oktatás, a foglalkoztatás, az egészségügyi ellátás és a lakhatás terén –, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem és a pénzeszközök felhasználása tekintetében elért előrehaladást. Emellett az uniós szintű eredményeket is értékeli.

2. AZ UNIÓS SZINTŰ FEJLŐDÉS

2.1. A romák társadalmi beilleszkedésének megjelenítése a szakpolitikában és a finanszírozásban

A roma népesség mérete és helyzete tagállamonként változik. Ezenfelül egyes tagállamokban kezelni kell azokat az új kihívásokat, amelyek a közelmúltban érkezett roma közösségek beilleszkedése tekintetében tapasztalhatók. Az uniós keret alapján minden tagállam³ kidolgozta a országban élő roma népesség szükségleteihez

¹ COM(2011) 173 végleges, HL L 76., 2011.3.22., 68. o.

² Az *Európai Tanács* 2011. június 23–24-i EUCO 23/11 *következtetése*, a Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Tanácsnak (EPSCO) a *nemzeti romaintegrációs stratégiák 2020-ig tartó uniós keretéről* szóló, 2011. május 19-i 106665/11 következtetéseinek megfelelően.

³ Málta nem fogadott el nemzeti romaintegrációs stratégiát, mivel közlése szerint nem él jelentős roma népesség a területén. Amennyiben azonban felmerül ez a kérdés, foglalkozni fog a romák beilleszkedésével.

igazított, saját romaintegrációs stratégiáját⁴. Mivel sok roma szembesül a szegénységgel és a társadalmi kirekesztettséggel, a Bizottság a romaintegrációt összekapcsolta a szélesebb körű növekedési ütemtervével, az „EU 2020” stratégiával. Az európai szemeszter keretében az Európai Tanács a romák társadalmi beilleszkedésére vonatkozó országspecifikus ajánlásokat⁵ adott ki a jelentős roma lakossággal rendelkező tagállamok számára. Ezenfelül a Tanács a Bizottság javaslatára első ízben fogadott el romákra vonatkozó jogi aktust; a romák integrációját célzó hatékony tagállami intézkedésekről szóló tanácsi ajánlást⁶. Ez az ajánlás konkrét intézkedéseket – így a romák helyzetének javítására irányuló pozitív intézkedéseket – határoz meg.

A Bizottság romák helyzetével foglalkozó munkacsoportja gondoskodik arról, hogy a romaintegráció valamennyi területét kezeljék, elsősorban a különböző uniós alapok felhasználása révén. A 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keret⁷ elősegíti, hogy a romák társadalmi beilleszkedésére fordítsák az uniós alapokat. Az európai strukturális és beruházási alapokra vonatkozó közös rendelkezésekről szóló rendelet⁸ lehetőséget ad a különböző uniós alapok ötvözésére az uniós keret négy alapvető politikai területén való munka céljából. A romaintegráció szempontjából jelentős legfontosabb alapok a következők: az Európai Szociális Alap (ESZA), az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), valamint az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA). A költségvetési rendelet⁹ meghatározza, hogy a kohéziós politika költségvetésének legalább 23,1%-át az emberi erőforrásba való befektetésre kell elkülöníteni – az Európai Szociális Alap révén, és ennek az összegnek legalább 20%-át minden tagállamban a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre kell fordítani. Továbbá az uniós pénzeszközök felhasználását szabályozó új rendeletek jelenleg már tökéletesített ellenőrzési és értékelési mechanizmusokat tartalmaznak annak érdekében, hogy pontosabb információkhoz jussanak azt illetően, hogy a strukturális alapok megfelelnek-e a romák társadalmi befogadása tekintetében meghatározott céloknak.

⁴ Ebben a közleményben a „stratégia” kifejezés az integrált szakpolitikai intézkedéscsomagokat és stratégiákat jelöli.

⁵ Az Európai Tanács 2013-ban országspecifikus ajánlásokat adott ki a bulgáriai, cseh köztársaságbeli, magyarországi, szlovákiai és romániai romaintegrációt illetően. Az említett ajánlások a nemzeti romaintegrációs stratégiáknak a horizontális politikák keretében történő végrehajtását tárgyalják, valamint a romák oktatása és foglalkoztatása terén bekövetkezett konkrét szakpolitikai fejleményekkel foglalkoznak.

⁶ A Tanács 2013. december 9-i ajánlása romák integrációját célzó hatékony tagállami intézkedésekről, HL C 378., 2013.12.14., 1. o.

⁷ A Tanács 2013. december 2-i 1311/2013/EU, EURATOM rendelete a 2014–2020-as időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről. HL L 347., 2013.12.20., 884. o.

⁸ *Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 17-i 1303/2013/EU rendelete az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről.* HL L 347., 2013.12.20.

⁹ Beleértve az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 17-i 1304/2013/EU rendeletét az Európai Szociális Alapról és az 1081/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről. HL L 347., 2013.12.20.

A Bizottság emellett kiadta az európai partnerségi magatartási kódexet¹⁰, amely valamennyi európai strukturális és beruházási alapra kiterjed, és részletes kritériumokat állapít meg a partnerségek megszervezése, valamint a programok tervezése, végrehajtása, és nyomon követése tekintetében. Emellett az Európai Szociális Alapról (ESZA) szóló rendelet¹¹ előírja, hogy az ESZA-finanszírozásból megfelelő összeget kell fordítani a kevésbé fejlett és átmeneti régiókra, a szociális partnerek és az NGO-k program-végrehajtási képességének erősítése céljából.

Végül pedig a Tanács a Bizottság javaslata alapján elfogadta az ifjúsági garancia létrehozásáról szóló ajánlást¹², és kifejezetten felszólította a tagállamokat arra, hogy a roma népesség méretének és helyzetének arányában tekintsék kulcsfontosságú célcsoportnak a romákat.

2.2. Szoros együttműködés valamennyi érdekelt féllel

A Bizottság a 28 nemzeti roma kapcsolattartó pontot felölelő hálózaton keresztül állandó párbeszédet létesített a tagállamokkal. E hálózat fontos lépést jelent a stratégiák és a gyakorlati intézkedések összehangolásának és végrehajtásának támogatása terén. Ezen túlmenően lehetővé teszi a tagállamoknak, hogy tapasztalataikat és szaktudásukat megosszák a Bizottsággal, továbbá előmozdítja a nemzetközi együttműködést és a helyes gyakorlatok cseréjét.

Ezenfelül az Európai Roma Platform ülési vitafórummá nőttek ki magukat, ahol a Bizottság, a tagállamok, a nemzetközi szervezetek, a bővítési országok és a civil társadalom tapasztalatot cserélhetnek. A Bizottság – valamennyi érdekelt szereplővel együttműködve – továbbgondolja, hogy miként fokozható e fórum hatékonysága, és hogyan járulhat hozzá a legmegfelelőbbben az európai romaintegrációs politikák kialakításához.

A nemzeti romaintegrációs stratégiák eredményes helyi és regionális szintű végrehajtásának támogatása érdekében a Bizottság részt vesz a nemzetközi szervezetek koalíciójában¹³. E koalícióban a Bizottság és az Európa Tanács egyesíti erőit annak érdekében, hogy megerősítse a helyi hatóságok kapacitását olyan helyi romaintegrációs stratégiák kialakítására, finanszírozására és végrehajtására, amelyek a helyi kormányzás¹⁴ javításából, valamint a közvetítés¹⁵ segítségével elért közösségi részvételtől indulnak ki.

¹⁰ A Bizottság 2014. január 7-i 240/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelete az európai strukturális és beruházási alapok keretében megvalósított partnerségre vonatkozó európai magatartási kódexről; C(2013) 9651.

¹¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 17-i 1304/2013/EU rendelete az Európai Szociális Alapról és az 1081/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről. HL L 347., 2013.12.20.

¹² A Tanács 2013. április 22-i ajánlása az ifjúsági garancia létrehozásáról, HL C 120., 2013.4.26., 1. o.

¹³ Például az Európa Tanács, az Európa Tanács Fejlesztési Bankja, a Világbank, az ENSZ, az UNICEF, az EU Alapjogi Ügynöksége és a Nyílt Társadalom Alapítványok.

¹⁴ A 2013 októberében, 5 tagállam mintegy 40 önkormányzatának részvételével indított ROMACT projekt célja, hogy helyi szinten politikai elkötelezettséget és folyamatos politikai szerepvállalást alakítsanak ki a demokratikus részvétel erősítése és helyi roma közösségek felelősségteremtése iránt abból a célból, hogy segítséget nyújtsanak uniós és nemzeti pénzeszközökkel támogatott projektek kidolgozásához és végrehajtásához.

¹⁵ A 2011-ben elindított és az egész életen át tartó tanulás programján keresztül finanszírozott ROMED program mostanáig közel 1 300 közvetítőt képzett az iskolai oktatás, a kultúra és az egészségügy terén. A 2013-2014-es évek során a mediáció arra helyezi a hangsúlyt, hogy kapcsolatokat építsenek ki a helyi hatóságokkal (önkormányzatokkal, iskolákkal stb.).

3. ELŐREHALADÁS A TAGÁLLAMOKBAN – A BIZOTTSÁG ÉRTÉKELÉSE

Három évvel az uniós keret elfogadását követően a legtöbb tagállamban kezd kirajzolódni a fejlődés, bár ennek üteme még lassú. E jelentés különösen azt vizsgálja, hogy milyen intézkedéseket hajtottak végre, követték-e a Bizottság korábbi eredményjelentéseiben adott iránymutatást, továbbá hogy a gyakorlatban érzékelhető-e valódi hatás. A kísérő szolgálati munkadokumentum tartalmazza a tagállamonkénti részletes áttekintést, valamint Horvátország – 2013. július 1-jei uniós csatlakozása után benyújtott – nemzeti romaintegrációs stratégiájának első értékelését.

Az értékelés elsősorban azokat az információkat használja, amelyeket a nemzeti roma kapcsolattartó pontok révén a tagállamok, a civil társadalom, és a társadalmi befogadás független szakértőinek európai hálózata juttatott el a Bizottsághoz. Az Alapjogi Ügynökségnek a gyakorlati helyzetről készített 2011-es felmérése jelenti azt a kiindulópontot, amelyhez képest a fejlődést mérjük.

3.1. Oktatás

A Bizottság az uniós keretben felszólítja a tagállamokat arra, hogy minimális elvárásként biztosítsák az általános iskola befejezését, a magas színvonalú koragyermekkori neveléshez és gondozáshoz való hozzáférés bővítését, továbbá gondoskodjanak arról, hogy ne alkalmazzanak hátrányos megkülönböztetést és szegregációt a roma gyermekekkel szemben, továbbá hogy csökkentsék a korai iskolaelhagyók számát. Emellett arra is felkérte a tagállamokat, hogy ösztönözzék a roma fiatalok részvételét a középfokú és a felsőfokú oktatásban.

A Bizottság értékelése rámutat, hogy a tagállamok egy sor olyan konkrét intézkedést vezettek be, amelyek gyakorlati eredményeket hoztak. Például a jelentés arról számol be, hogy egyértelműen pozitív általános tendencia figyelhető meg a koragyermekkori neveléshez és gondozáshoz való hozzáférés tekintetében.

Azonban sokkal többet kell tenni azért, hogy szélesebb körű változást érjenek el. Az uniós keret révén korábban feltárt legsúlyosabb nehézségek változatlanul fennállnak és további, lankadatlan erőfeszítéseket tesznek szükségessé. Ahhoz, hogy komoly eredmények szülessenek, befogadóbbá kell tenni a többségi oktatási rendszert, és jobban hozzá kell igazítani a roma tanulók igényeihez.

Továbbra is alapvető kihívást jelent, hogy folytatódik a roma gyermekek különleges iskolákban vagy osztályokban¹⁶ történő szegregációja; amire nincsenek egyszerű és egyértelmű megoldások. A szegregáció megszüntetése politikai elkötelezettséget, időt, gondos előkészítést, és a helyi körülményeket szem előtt tartó végrehajtási terveket igényel. A szegregációt közvetetten előidéző intézkedéseket módszeresen meg kell szüntetni. A leginkább érintett tagállamoknak (pl. a Cseh Köztársaság, Szlovákia, Magyarország, Románia, Bulgária és Görögország) határozottabb intézkedéseket kell foganatosítaniuk e helyzet megszüntetésére és orvoslására kiváló minőségű, elérhető és inkluzív többségi oktatási rendszer kialakítása révén.

¹⁶ Szegregáció a romák által látogatott többségi iskolákban: SK: 58%, HU: 45%, EL: 35%, CZ: 33%, BG: 29%, RO: 26%, FR: 24%, ES: 10%, IT: 8%, PT: 7%, PL:3%. - Szegregáció különleges iskolákban: elsősorban roma tanulókat fogadó különleges iskolákban tanuló roma gyermekek: CZ: 23%, SK: 20%, FR: 18%, BG: 18% stb. Forrás: Alapjogi Ügynökség: *Education: The situation of Roma in 11 EU Member States* (Oktatás: a romák helyzete 11 EU-tagállamban). *Roma Survey - Data in Focus* (Roma felmérés - Fókuszban az adatok) (2014-ben esedékes).

Mára széles körben elismerik a kiváló minőségű koragyermekkorai neveléshez és gondozáshoz való hozzáférés fontosságát. Több tagállamban jogalkotási intézkedést (pl. kötelező iskola előtti év, készpénzes ösztönzők) is bevezettek. Egyes tagállamok egyértelműen pozitív eredményekről tudtak beszámolni. Finnországban például tíz év alatt 2%-ról 60%-ra nőtt az iskola előtti nevelésben részt vevő roma gyermekek aránya. Ugyanez vonatkozik Magyarországra, ahol magas (79%) az iskola előtti nevelésben részt vevő roma gyermekek aránya; ez az arány várhatóan tovább javul majd, mivel az új közoktatási törvény hároméves korra szállítja le a kötelező óvodai nevelés kezdetének korhatárát. Másrészt bizonyos tagállamok (pl. Szlovákia) még mindig nem fogantatosítottak elegendő intézkedést, vagy egyáltalán nem tettek intézkedéseket (pl. Görögország).

A lemorzsolódó romák számának csökkentése szintén további erőfeszítéseket kíván, ideértve a családokkal szoros együttműködésben kialakított iskolán kívüli tevékenységeket. A tagállamok területén illegálisan tartózkodó gyermekek helyzete még ennél is rosszabb lehet, amennyiben az előírt hivatalos iratok – például érvényes tartózkodási engedély vagy egészségügyi dokumentáció – hiánya megakadályozhatja a gyermekek felvételét az alapfokú oktatásba. A francia ombudsman jelentése¹⁷ több olyan esetről tett említést, amikor a helyi hatóságok ilyen okokból akadályozták a roma gyermekek bejutását az alapfokú oktatásba. Ezenfelül a roma és vándor családok gyakori költözése az iskoláztatás megszakításaihoz vezet, ami tanulási hiányosságokat és magas kimaradási arányt eredményez.

A Bizottság értékelése megerősíti, hogy a folyamatos erőfeszítések jelentős hatást gyakorolhatnak a romák oktatási helyzetére. Például egy bolgár oktatási projekt három év (2010–2013) alatt közel 80%-kal csökkentette az iskolából kimaradó gyermekek számát. További helyes gyakorlatok is vannak: például az egész napos iskoláztatás Bulgáriában és Szlovákiában, vagy kifejezetten a hátrányos helyzetű gyermekek számára biztosított iskola utáni tevékenységek Magyarországon, a közvetítők alkalmazása Finnországban, a roma kultúrának a tanmenetbe illesztése Szlovákiában és Magyarországon, nyelvi támogatás nyújtása Bulgáriában és Franciaországban, kétnyelvű (romani-román) oktatás biztosítása, romani nyelvű tanárok felkészítése Romániában, valamint tanárképzés Szlovákiában, Magyarországon és Bulgáriában. Ezenfelül további kedvező fejlemény, hogy az oktatási projekteket azokra a gyermekekre is kiterjesztették, akiknek a családja az egyik tagállamból egy másikba költözik.

Mivel azonban a meglévő gyakorlatok alkalmazási területe meglehetősen korlátozott, továbbra is az jelenti a legnagyobb kihívást, hogy kiterjesszék ezeket a kezdeményezéseket és biztosítsák azok hosszú távú finanszírozását. Több erőfeszítésre van szükség a tanárképzés, valamint az egyéni tanulási igényeket figyelembe vevő, inkluzív tanítási módszerek bevezetése tekintetében. A roma pedagógiai asszisztensek és közvetítők következetesebb alkalmazása, valamint a helyi közösségek és a szülők nagyobb mértékű bevonása javítaná a roma gyermekek hozzáférést a kiváló minőségű, többségi oktatáshoz. Gondoskodni kell arról, hogy

¹⁷ Le Défenseur des Droits, *Bilan d'application de la circulaire interministérielle du 26 août 2012 relative à l'anticipation et à l'accompagnement des opérations d'évacuation des campements illicites août 2012 – mai 2013* (A Jogvédők: Az illegális táborhelyek 2012. augusztus és 2013. május közötti kiürítési műveleteinek előkészítéséről és nyomon követéséről szóló, 2012. augusztus 26-i minisztériumközi körlevél alkalmazásának mérlege) (2013. június).

az általános politikák illeszkedjenek a nemzeti romaintegrációs stratégiákban kitűzött célokhoz (például Magyarországon).

A kötelező oktatáshoz képest még jobban nőtt a különbség a romák és nem romák oktatási részvétele között. Mindez különösen káros a romák társadalmi beilleszkedésére, és hátrányos helyzetbe hozza őket a munkaerőpiacon, mivel a szakképzettség és a képesítések hiánya megakadályozza, hogy a roma felnőttek hozzájussanak a minőségi foglalkoztatáshoz. Néhány rendszerszintű intézkedés a roma fiatalokat ösztönzi a közép- és felsőfokú oktatásban való részvételre, vagy hozzájárul ahhoz, hogy a roma tanulók az iskolából való kimaradás után visszailleszkedjenek az oktatási rendszerbe. Bár Lengyelország, Finnország és Svédország intézkedéseket hozott a közép- és felsőfokú végzettséget szerző tanulók számának növelése, valamint a roma felnőttek szakoktatásának és szakképzésének bővítése céljából, a legtöbb tagállamban a hasonló intézkedések inkább csak elszórtan fordulnak elő, főként a tehetséges tanulóknak nyújtott ösztöndíjak formájában. A fiatalkorúak esetében a nem formális és informális tanulás szintén fontos eszközt jelent a készségek fejlesztésére és a fiatalok foglalkoztathatóságának növelésére¹⁸.

Példák az oktatás terén

Bulgária és Magyarország - Bulgáriában kétéves **kötelező iskola előtti nevelést** vezettek be; Magyarországon a 2014-2015-ös tanévtől vezetik be a hároméves kortól kötelező iskola előtti nevelést. Ez az általános intézkedés ígéretes a roma gyermekek alapfokú oktatása szempontjából, a hosszú távú eredményességhez azonban döntő fontosságú, hogy megfelelő kapacitások és kiváló pedagógusok álljanak rendelkezésre.

Dánia - Az oktatási minisztérium által irányított **„Fastholdelseskaravanen”** (összetartó lakókocsik) projekt arra összpontosít, hogy az etnikai kisebbségekhez tartozó fiatalok közül minél többen kezdjenek el és fejezzenek be szakoktatási és képzési programot. A kezdeményezést az iskolákban koordinátorok irányítják, akik gondoskodnak arról, hogy egyedi megközelítést alkalmazzanak minden olyan fiatal esetében, akit fenyeget az iskolai kudarc vagy kimaradás veszélye. A projektet egész Dániában végrehajtják. A projekt 2009-es indulása óta az iskolából és a képzésből kimaradók összesített aránya 20%-ról 15% alá csökkent, miközben mérséklődött a különbség a dán nemzetiségű tanulókhöz képest. Az ESZA a 2009 és 2013 közötti időszakban 3 214 000 euróval járult hozzá a „Fastholdelseskaravanen” projekthez.

Románia - Folytatódik a **romák felsőfokú oktatására irányuló pozitív intézkedési program**. Az említett általános programok fenntartott helyeket biztosítanak a romáknak az állami egyetemeken (a 2010/11-es tanévben 555, a 2012/13-as tanévben pedig 564 helyet biztosítottak).

Svédország - A **göteborgi felnőttoktatási egyesület** (Studieförbundet Vuxenskolan i Göteborg) tanulási lehetőséget kínál azoknak a romáknak, akik nem fejezték be az alap- vagy középfokú oktatást.

¹⁸

Az európai fiatalok körében, a nem formális és az informális tanulás eredményeinek érvényesítéséről szóló, 2012. december 20-i tanácsi ajánlás (HL C 398., 2012.12.22., 1. o.) ösztönzi az ilyen tanulási tapasztalatok útján megszerzett készségek és képesítések elismerésére szolgáló eszközök alkalmazását.

Bár születtek eredmények, különösen a koragyermekori oktatáshoz és képzéshez való hozzáférés tekintetében, sokkal többet kell tenni a romák oktatási hátrányának csökkentéséért. A jelentős roma népességgel rendelkező tagállamokban kiemelten kell kezelni a szegregáció és a korai iskolaelhagyás elleni küzdelmet és az általános oktatási rendszerek befogadó jellegének megerősítését. Az általános és a célzott intézkedéseknek egyaránt célul kell kitűzniük, hogy a roma fiatalok piacképes, legalább középfokú készségekhez és képesítésekhez juthassanak, és a roma felnőttek számára biztosítsák az egész életen át tartó tanulás lehetőségét. Továbbá fenn kell tartani és ki kell terjeszteni a romák iskolázottságának javítására irányuló pozitív intézkedéseket, hogy lehetővé tegyék a fiatal romák számára szakmai képesítések megszerzését.

3.2. Foglalkoztatás

A roma és nem roma népesség közötti foglalkoztatási szakadék megszüntetése érdekében az uniós keret felszólítja a tagállamokat, hogy a romák számára biztosítsanak megkülönböztetésmentes hozzáférést a nyitott munkaerőpiachoz, az önfoglalkoztatáshoz, a mikrohitel igénybevételéhez és a szakképzéshez. A tagállamokat arra biztatták, hogy – a roma álláskeresőkre irányuló célzott és személyre szabott iránymutatás és közvetítés mellett – biztosítsanak ténylegesen egyenlő hozzáférést a romáknak az általános közfoglalkoztatási szolgáltatásokhoz, valamint támogassák képzett roma közalkalmazottak foglalkoztatását.

Bár több ígéretes kezdeményezés látott napvilágot a tagállamokban, az elvárt hatást még nem érték el. Az oktatási részvétel és az iskolázottság terén bekövetkezett, szemmel látható javulás nem eredményezte a romák foglalkoztatási esélyeinek javulását¹⁹. Egyes esetekben még romlott is a romák foglalkoztatási helyzete, bár ez részben amiatt következett be, hogy több tagállamban általában is növekedett a munkanélküliség az elmúlt évek során. Ezzel összefüggésben a piacképes készségek és képesítések hiánya különösen súlyosan érintette a romákat, és még nagyobb mértékben a roma nőket²⁰. Ezenfelül a közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetés is korlátozta a romák munkaerő-piaci esélyeit²¹. A tagállamok elszánt fellépése és a humán tőkébe történő beruházása (például a szociális szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést és személyre szabott iránymutatást biztosító intézkedések és foglalkoztatási programok) szükséges ahhoz, hogy előrehaladást érjenek el ebben a kihívásokkal teli helyzetben. Alig használták ki az abban rejlő lehetőségeket, hogy önfoglalkoztatás és (szociális) vállalkozás útján, valamint innovatív pénzügyi eszközök alkalmazása segítségével hozzanak létre munkahelyeket a romák számára. A szociális innovációt meg kell erősíteni az új

¹⁹ Alapjogi Ügynökség: *Poverty and Employment: The situation of Roma in 11 EU Member States, Roma Survey – Data in Focus* (Szegénység és foglalkoztatottság: A romák helyzete 11 EU-tagállamban, Roma felmérés - Fókuszban az adatok) (2014-ben esedékes).

²⁰ A vizsgált tagállamokban a roma nők 21%-ának volt fizetett munkája, szemben a roma férfiak 35%-ával. Alapjogi Ügynökség: *Analysis of FRA Roma Survey by Gender* (Az ügynökség roma felmérésének nemek szerinti elemzése) (2013. szeptember).

²¹ Az elmúlt 5 évben a romák a következő arányban tapasztaltak hátrányos megkülönböztetést a munkakeresés során: CZ 74%, EL 68%, IT 66%, FR 65%, PL 64%, PT 56%, HU 51%, SK 49%, BG 41%, RO 39%, ES 38%. Alapjogi Ügynökség: *Poverty and Employment: The situation of Roma in 11 EU Member States, Roma Survey – Data in Focus* (Szegénység és foglalkoztatottság: A romák helyzete 11 EU-tagállamban, Roma felmérés - Fókuszban az adatok) (a következő 2014-ben).

szakpolitikai megközelítések tesztelése révén, valamint azáltal, hogy a különböző helyi és regionális szereplők közötti együttműködés kialakítása révén kiterjesztik a sikeres kezdeményezéseket.

Le kell vonni a tanulságokat a sikeres projektekből – mint amilyen például az ausztriai *Thara* információs platform, a belgiumi társadalmi és szakmai aktivitási lehetőségeket ösztönző kísérleti projekt, a munkaerőpiaci akadályok megszüntetését célzó bulgáriai közösségi fejlesztési központok vagy az észak-rajna-vesztfáliai és berlini integrált cselekvési tervek, hogy csupán néhányat említsünk. E projekteket azonban legtöbbször helyi vagy regionális hatóságok kezdeményezik és nem kormányzati szervezetek hajtják végre, így eredményeik az adott területre korlátozódnak, fenntarthatóságuk pedig bizonytalan marad.

Az értékelés rámutat, hogy nemzeti szinten még mindig túl kevés rendszeres intézkedést valósítanak meg, bár vannak jó példák: a finnországi Munkaügyi Minisztérium keretében működő roma munkaügyi tanácsadók, a spanyol *Acceder* program számára történő erőforrás-átcsoportosítás, vagy egyes cseh köztársaságbeli önkormányzatok kísérleti projektjei, amelyek a szociális szempontok érvényesítését célozzák a közbeszerzésekben.

Példák a foglalkoztatás terén

Bulgária - A közösségi fejlesztési központok célja a marginalizálódott roma közösségekben élő fiatalok és nők foglalkoztatásának megerősítése és elősegítése. A kezdeményezést az AMALIFE etnikumközi párbeszéd és tolerancia központ valósítja meg 2011 óta az Európai Bizottság támogatásával. 11 településen hoztak létre közösségi fejlesztési központokat.

Franciaország (Lyon) - A számos partner bevonásával működő **Andatu** projekt fellendítette a helyi, a civil és a nemzeti részvételt, valamint mozgósította az uniós forrásokat, továbbá kombinálta a képzést, a munkavállalást és a lakhatást. Mivel a program a mobilis uniós polgárokat célozza, francia nyelvtanfolyamokat kínál. A program a rövid szakképzést is finanszírozza, és személyre szabott támogatást is nyújt. Az Európai Szociális Alap 350 000 euróval támogatta a program elindítását. A fellépés kedvezményezettjeinek számát a jelenlegi 73-ról a tervek szerint 400-ra bővítik, amihez 1,2 millió eurós összköltségvetés szükséges.

Magyarország - Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat általános programja arra irányul, hogy **javítsa a hátrányos helyzetűek foglalkoztatását**, megcélozva a nyilvántartott munkanélküliek különféle alcsoportjait, köztük az egyik prioritást élvező célcsoportként a romákat. A program támogatások és szolgáltatások – például munkaerő-piaci tanácsadás, mentorálás, szakképzés és a nyitott munkaerőpiacra történő visszailleszkedést célzó bértámogatások – személyre szabott kombinációját nyújtja. Külső szakértői értékelés szerint a programban való részvételt követően 40%-kal nő a foglalkoztatás valószínűsége.

Egyes intézkedések sikere ellenére a kézzelfogható, széles körű helyszíni hatás elérése még várat magára. A romák és nem romák közötti foglalkoztatási szakadék megszüntetése érdekében a tagállamoknak egyszerre kell megcélozniuk a munkaerőpiac kínálati és keresleti oldalát. A kínálati oldalon szakképzést és tanácsadást kell nyújtani az alacsony képzettségű roma álláskereső számára, kombinálva a célzott intézkedéseket, valamint az

általános foglalkoztatási szolgáltatások hatékony igénybevételét. A keresleti oldalon intézkedésekre van szükség ahhoz, hogy ösztönzést adjanak a munkáltatóknak, például munkaerő-felvételi támogatások, valamint próbaidős és tanulószerveződéses programok formájában. Más intézkedések kiterjedhetnek a romák ifjúsági garancia keretében történő megcélzására, szociális szempontok bevezetésére a közbeszerzésekben, a munkahelyi hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemre, valamint romák nemzeti és helyi közszolgálatban történő foglalkoztatására, olyan módon, hogy ne hozzanak létre párhuzamos munkaügyi rendszert. A szociális gazdaság és a szociális innováció lehetőségeinek kihasználása elősegítheti a munkaerőpiacra való(újra)belépést.

3.3. Egészségügy

A romák és a népesség többi része közötti egészségügyi különbség csökkentése érdekében az uniós keret felszólítja a tagállamokat, hogy – különösen a gyermekek és a nők számára – biztosítsanak azonos feltételek mellett a népesség többi részéhez hasonló szintű hozzáférést a minőségi egészségügyi ellátáshoz, valamint a megelőző ellátáshoz és a szociális szolgáltatásokhoz.

A romák rossz egészségi állapota rendkívül szorosan kapcsolódik egyes szociális, gazdasági és környezeti tényezőkhöz. A kiszolgáltatott helyzetben lévő emberek gyakorta nehezen igazodnak el az egészségügyi rendszerben, és gondot jelent számukra, hogy megfogalmazzák szükségleteiket. Az akadályok köre kiterjed az egészségügyi szolgáltatások nehézkes hozzáférhetőségére a fizikai távolság értelmében (pl. a félreeső területeken lévő roma települések vagy a nem letelepedett romák), a pénzügyi nehézségek miatt hiányzó hozzáférésre (a gyógyszerek megfizethetősége), a helyi hatóságoknál való regisztráció hiányára, a – különösen a megelőző ellátásokkal kapcsolatos – ismerethiányra, a kulturális különbségekre és a hátrányos megkülönböztetésre. A betegbiztosítás hiánya gyakran azt is jelenti, hogy nem oltják be a gyermekeket, és emiatt esetleg nem veszik fel őket az iskolákba és az óvodákba.

Kevés tagállam szolgáltatott olyan információkat, amelyek összehasonlíthatóvá tennék a romák egészségügyi állapotát a többségi lakosságéval. Ez különféle okok miatt alakult így, mindazonáltal fontos, hogy minden érintett tagállam képes legyen nyomon követni a roma népesség egészségügyi állapotát. Jó példa az egészségügyi és jóléti felmérés, amelynek kifejlesztése Finnországban van folyamatban.

A rendelkezésre álló adatok azt mutatják, hogy a kiindulópont²² és a fejlődés tekintetében egyaránt rendkívül jelentős eltérések vannak a tagállamok között. Egyes tagállamokban – különösen Bulgáriában, Romániában, de Görögországban is – továbbra is nehézséget jelent az alapvető egészségbiztosítás biztosítása. Ezekben az országokban a munkanélküliség növekedésével párhuzamosan emelkedett az egészségbiztosítással nem rendelkező családok száma. A költségvetési megszorítások, a szerkezetátalakítások, illetve egyes általános egészségügyi szolgáltatások megszüntetése bizonyos tagállamokban további következményekkel járt a kiszolgáltatott csoportokra, így a romákra nézve. Franciaországban a

²²

Például a roma nők közül Bulgáriában 59%; Romániában 47%, Görögországban pedig 38% nyilatkozta azt, hogy nem rendelkezik egészségügyi biztosítással, szemben a bulgáriai és romániai nem roma nők 22%-ával, és a Görögországi nem roma nők 7%-ával. Alapjogi Ügynökség: *Analysis of FRA Roma Survey by Gender* (Az ügynökség roma felméréseinek nemek szerinti elemzése) (2013. szeptember).

kormányzat kötelezettséget vállalt arra, hogy a legkiszolgáltatottabbak esetében csökkenti az egészségügyi ellátás igénybevételének pénzügyi korlátait.

Több tagállamból érkezett beszámolók szerint komoly erőfeszítések történnek a romák körében terjedő fertőző betegségek megfékezésére. Bár az e területen mutakozó fejlődés rendkívül örvendetes, több figyelmet kell fordítani a nem fertőző betegségek megelőzésére és kezelésére, valamint az egészséges életmód népszerűsítésére összpontosító általános egészségügyi kampányokra is. Továbbá még ezután kell rendszeresíteni a sikeres intézkedéseket.

Az egészségügyi szakemberek képzése (pl. a Cseh Köztársaságban), és a roma egészségügyi közvetítők bevonása jelenti az egyik lehetséges megoldást a roma népesség egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférését illetően. Több tagállam (pl. Románia, Spanyolország) sikeresen ruházott be a roma közvetítőkbe – azonban a legtöbb esetben az ideiglenes finanszírozásról át kell térni a tartós finanszírozásra, továbbá megfelelő szakmai elismerést kell biztosítani. A Bizottság 2013-ban kezdeményezést indított migráns és etnikai kisebbségekkel (köztük romákkal) foglalkozó egészségügyi szakemberek képzési csomagjainak kidolgozására.

Példák az egészségügy terén

A Cseh Köztársaság – A beteg konkrét szociokulturális környezetére fókuszáló **kommunikációs kurzusok az orvosi, fogorvosi és gyógyszerészi tanmenet** kötelező részét alkotják. Az egyéb orvosi személyzet szintén képzésben részesül a szakemberek interperszonális készségeire (*Interpersonální dovednosti specialisty*) és az oktatásra (*Edukace*) irányuló programokkeretében.

Magyarország – **Képzéseket** dolgoznak ki **az egészségügyi alapellátásban dolgozók számára**: 2013-ban 250 védőnő vett részt a képzésekben, és 2014 első felében várhatóan mintegy 4830 szakember képzésére kerül sor.

Franciaország - A kormány 2013 januárjában vállalta, hogy választ ad a válság nyomán súlyosbodó egészségügyi egyenlőtlenségekre, és **csökkenti az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés pénzügyi akadályait**.

Románia - A roma népességre irányuló egészségügyi tájékoztató és a gondolkodásmód megváltoztatását célzó kampányokat folytatnak az egészségügyi ellátási közvetítő program keretében.

Spanyolország - Az egészségügyi közvetítők bizonyítottan hozzájárultak a spanyolországi roma lakosság egészségügyi állapotának javításához. Navarra példáját – ahol sok éve óta folytatják ezt a munkát – a WHO bevált gyakorlatnak választotta²³

Az egészségügyi intézkedések elemzését követően megállapítható, hogy az egészségügyi ellátást és az alapvető társadalombiztosítás kiterjesztése még távolról sem teljes körű. A valamennyi romára kiterjedő, megfelelő egészségügyi ellátásba és megelőző intézkedésekbe történő beruházás alapvető fontosságú, mivel hosszú távon megakadályozza a további egészségügyi problémák

²³

„Poverty and social exclusion in the WHO European Union: Health systems respond.” (A szegénység és társadalmi kirekesztés az európai WHO területén: Az egészségügyi rendszerek válaszolnak) című közleményében. http://www.navarra.es/NR/rdonlyres/D4DFA3BA-F54F-40DE-8C5F-9F24A003868E/233965/2_Spain_06Feb09casopublicado2010.pdf

kialakulását. Az ígéretes kezdeményezéseket ki kell terjeszteni és meg kell sokszorozni ahhoz, hogy valódi gyakorlati hatást fejtsenek ki.

3.4. Lakhatás

A romák és nem romák közötti szakadék megszüntetése érdekében az uniós keret felszólítja a tagállamokat a megkülönböztetésmentes lakáshoz jutás elősegítésére, ideértve a szociális lakáshoz juttatást és a közüzemi szolgáltatások (mint például a víz, az elektromos áram és a gáz) igénybevételét²⁴. Az uniós keret továbbá hangsúlyozta annak szükségességét, hogy a lakhatás kérdését a társadalmi befogadásra és a szegregáció megszüntetésére vonatkozó integrált megközelítés részeként kezeljék.

Gyakran a lakáscélú intézkedések jelentik a nemzeti stratégiák leggyengébb láncszemét. Főként az alábbiak miatt nem következnek be fejlődés: a meglévő lakó- és táborhelyek legalizálásával kapcsolatos bizonytalanságok, amint azt az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítéletei is szemléltetik²⁵; a többségi lakosság és a helyi roma közösségek közötti valódi párbeszéd kialakításának hiánya (pl. Bulgáriában); a nemzeti közpénzek hiánya és a rendelkezésre álló uniós pénzeszközöknek a Bizottság iránymutatása ellenére alacsony felhasználása²⁶; több tagállamban a szociális lakhatási ágazat továbbfejlesztésének szükségessége. Az ERFA-finanszírozás felhasználása során az integrált lakásprojektek kidolgozása bizonyult az egyik legfőbb akadállyal.

Az említett nehéz körülmények ellenére is vannak ígéretes gyakorlatok. Az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) segítségével kiváló minőségű ideiglenes szállások épültek Franciaországban, a roma közösség bevonásával. Németországban a lakásprojektek olyan intézkedésekre is kiterjednek, amelyek elősegítik a roma családoknak a lakókörnyezetükbe történő beilleszkedését. Belgiumban közvetítők dolgoznak azért, hogy a romák és a nem romák bizalmát is megnyerjék az elfogadható lakásberuházási intézkedésekhez. Magyarországon a városok kötelesek a szegregáció megszüntetésére vonatkozó tervet készíteni városfejlesztési stratégiájuk részeként.

²⁴ A megkérdezett romák 42 %-a nyilatkozott úgy, hogy otthonában vezetékes víz, szennyvízelvezés és elektromos áram sincs. Alapjogi Ügynökség, *The situation of Roma in 15 Member States and Croatia* (A romák helyzete 15 tagállamban és Horvátországban) (2013).

²⁵ Az Emberi Jogok Európai Bírósága a *Jordanova és társai kontra Bulgária* ügyben hozott 2012. április 24-i 25446/06. sz. ítéletében arra következtetésre jutott, hogy bár az érintett romák illegális településen éltek, kilakoltatásuk megsértette az emberi jogok európai egyezményének a (magánéletről és a magántulajdonról szóló) 8. cikkét: bár illegálisan építették erre a területre, lakásaikat a tulajdonuknak kell tekinteni, és aránytalan intézkedés volt kilakoltatni őket. „A 8. cikkel összefüggésben, a jelen ügyhöz hasonló esetekben a felperesek konkrét szociális csoporthoz tartozása és szükségletei jelentik az egyik olyan tényezőt, amit figyelembe kell venni az arányosság elemzése során, amelynek elvégzése a nemzeti hatóságok feladata.” A Bíróság a *Winterstein és társai kontra Franciaország* ügyben hozott újabb ítéletében (Emberi Jogok Európai Bírósága, a 2013. október 17-i 27013/07. sz. ítélet) megerősítette és továbbfejlesztette a *Jordanova* ügyben elfoglalt álláspontját. A szlovák állampolgári jogok biztosa (Ombudswoman) az emberi jogok európai egyezményének (8. cikk) hasonló megsértését állapította meg a kassai romatelep 2012. évi kényszekitelepítéséről és felszámolásáról készített vizsgálata során (a 2013. július 23-i jelentés).

²⁶ Iránymutatás a marginalizált közösségeket célzó integrált lakásberuházási intézkedéseknek az Európai Regionális Fejlesztési Alap keretében történő végrehajtásáról, 2011. január 28.
http://ec.europa.eu/regional_policy/information/search/detail.cfm?LAN=EN&id=354&lang=en

Példák a lakhatás terén

Belgium - 2013 januárjában 38 közvetítő/áthidaló személy (vagyis kultúraközi közvetítő), szomszédsági közvetítő, projektvezető és tanácsadó dolgozott (a szociális közellátási központok, az oktatási minisztérium foglalkoztatási hivatala, a rendőrség, az integrációs szolgálatok és helyi nem kormányzati szervezetek alkalmazásában) Brüsszel fővárosi régióban és a Flamand régióban azért, hogy **egyaránt megszerezze a romák és a nem romák támogatását** a lakásberuházási intézkedésekhez.

Németország – A **kieli** „Maro Temm e.G.” lakásprojekt elősegíti a különböző generációkhoz tartozó szintik és romák együttélését, valamint kultúrájuk és nyelvük (a romani) megőrzését szegregáció nélkül. A projekt további segítő tevékenységeket is kínál, például korrepetálást, szabadidős tevékenységeket és kisebb kulturális ünnepek megszervezését. **Berlinben** az „Okerstraße munkacsoport” elnevezésű projekt arra irányul, hogy a romák szomszédként elfogadottá váljanak, és beilleszkedjenek a közösségbe. A roma családok tanácsokat kapnak, és segítik őket a hatósági ügyek intézésében és a bérbeadókkal keletkező viták során. A projekt keretében emellett gyermekgondozást kínálnak, a fiatalokat pedig arra ösztönzik, hogy vegyenek részt szabadidős tevékenységekben.

Magyarország - A városok az integrált városfejlesztési stratégia keretében kötelesek úgynevezett *helyi esélyegyenlőségi tervet (a szegregáció megszüntetésére irányuló tervet)* készíteni. A szegregáció megszüntetésére irányuló terv meghatározza a szegregáció megfékezésére vagy csökkentésére irányuló, rendszerszintű intézkedéseket (amelyek az egész városra vonatkoznak). Az esélyegyenlőségi törvény alapján a helyi esélyegyenlőségi terv készítése kötelezővé vált a helyi önkormányzatok számára. Az ERFA-finanszírozás támogatja a romákat és más peremhelyzetű közösségeket segítő integrált lakásberuházási projekteket.

Más területekhez hasonlóan, a kisléptékű projektek gyakran hasznos szakpolitikai tanulsággal szolgálnak, azonban az elvárt eredmények eléréséhez ki kell azokat terjeszteni. A tagállamoknak hatékonyabban kell kezelniük a fentiekben körvonalazott szűk keresztmetszeteket ahhoz, hogy kézzelfogható és fenntartható eredményeket érjenek el a lakásszektorban. Egyes tagállamokban jogalkotásra van szükség a meglévő lakások jogi helyzetének tisztázásához. Továbbá a nemzeti kormányoknak támogatniuk kell a városokon belüli gettók megszüntetését és kialakulásuk megelőzését célzó rendszeres várostervezési intézkedéseket, ugyanakkor a vidéki térségekben jelentkező társadalmi kirekesztés aránytalanul magas kockázata is határozottabb erőfeszítéseket tesz szükségessé. Az összes projekt sikere érdekében alapvető fontosságú, hogy a roma és a nem roma lakosságot egyaránt bevonják. Tekintettel az állami források szükségére, és különösen, mivel a lakhatás a legtöbb tagállamban önkormányzati hatáskörbe tartozik, biztosítani kell az ERFA-ból rendelkezésre álló pénzeszközök megfelelőbb felhasználását.

3.5. A megkülönböztetés elleni határozott küzdelem

A megkülönböztetésmentesség elve az Európai Unió egyik alapelve. Tizenhárom évvel azután, hogy 2000-ben sor került a korszakos jelentőségű megkülönböztetés elleni uniós irányelvek elfogadására, a romák hátrányos megkülönböztetése még

mindig széles körben elterjedt²⁷. Ennek nincs helye az Európai Unión belül. A roma nők helyzete²⁸ gyakran még a roma férfiakénál is rosszabb, mert többszörös megkülönböztetésnek vannak kitéve. A roma gyermekek helyzete gyakran további aggodalmakat támaszt²⁹.

A kifejezetten a romákra jellemző problémák általában véve nem a jogszabályok hiányosságának, hanem azok végrehajtásának tulajdoníthatók. A hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem érdekében a jogalkotást ötvözni kell a szakpolitikai és pénzügyi intézkedésekkel. A tanácsi ajánlás (a 2.1–2.5. cikkben) további konkrét intézkedéseket javasol a tagállamoknak, ideértve a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni pozitív intézkedéseket. Ennek az ajánlásnak kell jeleznie a kezdetét azoknak a határozottabb tagállami szakpolitikai erőfeszítéseknek, amelyek a romákkal szembeni megkülönböztetés megszüntetésére és az egyenlőség gyakorlati biztosítására irányulnak. A nemzeti romaintegrációs stratégiák végrehajtásáról szóló, soron következő bizottsági eredményjelentések gondosan megvizsgálják majd az ajánlásban kiemelt területeket.

Az esélyegyenlőségről szóló irányelvek alkalmazására vonatkozó közelmúltbeli bizottsági jelentés megerősíti, hogy a tagállamoknak jobban ki kell használniuk azt a lehetőséget, hogy intézkedéseket fogadjanak el a hátrányok kialakulásának megakadályozására vagy azok ellensúlyozására (pozitív intézkedés). Az ilyen intézkedések hasznosak lehetnek a romákkal szembeni hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemben.

Az emberkereskedelem kezelése szintén elősegítheti a romák hátrányos megkülönböztetésének és társadalmi kirekesztésének a leküzdését. Az áldozattá válás kockázata a nők és a gyermekek esetében a legmagasabb. Hasonló hangsúlyt kell helyezni az embercsempészet megakadályozására, az áldozatok védelmére, segítésére és támogatására, valamint minden olyan személy – egészségügyi ellenőr, rendőr, oktatási szereplő és jogi szakember – bevonására, aki hozzá tud járulni a probléma leküzdéséhez. Az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia (2012–2016) elősegíti, hogy a tagállamok eleget tegyenek az emberkereskedelem elleni 2011/36/EU irányelv szerinti kötelezettségeiknek.

A legtöbb tagállam kezdeményezéseket indított a roma kultúra és történelem megismertetésére; az elmúlt években pedig egyre több tevékenységet szerveztek, hogy megemlékezzenek a roma holokausztról. Végezetül minden tagállamban hatékonyabb intézkedéseket kell hozni a romaellenes retorikával és gyűlöletbeszéddel szemben.

²⁷ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak - Együttes jelentés a személyek közötti, faji- vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló, 2000. június 29-i 2000/43/EK tanácsi irányelv (a faji egyenlőségről szóló irányelv), valamint a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv (a foglalkoztatási egyenlőségről szóló irányelv) alkalmazásáról.

²⁸ Az Európai Parlament *a nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszerének nemekkel kapcsolatos szempontjairól* szóló, 2013. december 10-én elfogadott állásfoglalásában szintén felhívta a figyelmet a roma nők helyzetére.

²⁹ A Bizottság ajánlása - Beruházások a gyermekek érdekében: a hátrányos helyzetből való kitörés. *A 2013. február 20-i C(2013)778 számú dokumentum szakpolitikai iránymutatást nyújt, hogy segítse az Uniót és a tagállamokat a gyermekre irányuló sikeres szociális beruházásokra való összpontosításban.*

Egyes tagállamokban az egyenlő bánásmód előmozdítását szolgáló szervek különösen aktív szerepet játszottak a tudatosság erősítésében és azoknak az eseteknek a bejelentésében és bemutatásában, amikor a romák hátrányos megkülönböztetés áldozatává váltak (pl. Bulgária, Cseh Köztársaság, Finnország, Franciaország, Görögország, Írország, Lettország, Litvánia, Románia, Spanyolország és Svédország). A romák integrációját célzó hatékony tagállami intézkedésekről szóló tanácsi ajánlásban javasoltaknak megfelelően meg kell erősíteni az egyenlő bánásmód előmozdítását szolgáló szervek munkáját és intézményi kapacitását, valamint folytatni kell a nemzeti roma kapcsolattartó pontok és e szervek közötti rendszeres párbeszédet, amint azt a Bizottság már kezdeményezte.

Továbbá egyes tagállamokban még kidolgozásra várnak a romák helyzetének megerősítésére szolgáló hatékony eszközök.

Példa a megkülönböztetésmentesség terén

Szlovákia - A megkülönböztetésmentességi törvény módosítása etnikai alapon elfogadható ideiglenes kiegyenlítő intézkedéseket vezetett be (pozitív diszkrimináció) a törvény által védelemben részesített valamennyi területen, vagyis a foglalkoztatás, az oktatás, az egészségügyi ellátás, a szociális biztonság, valamint az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén.

Szinte minden tagállamban mutatkoznak hiányosságok a hátrányos megkülönböztetés elleni hatékony küzdelem terén, amit nem önálló politikának kell tekinteni, hanem valamennyi szakpolitikában érvényre kell juttatni. További figyelmet kell szentelni a nyilvános kommunikációnak, amely népszerűsítheti a sokszínűség előnyeit és a társadalmon belüli elfogadottságát. Ezenfelül a tagállamoknak egyértelmű politikai vezető szerepet kell felvállalniuk, és gondoskodniuk kell arról, hogy nem tőrnek el rasszista megnyilvánulásokat a területükön.

3.6. A fenntartható szakpolitikák pénzügyi támogatásának biztosítása

A romaintegráció hosszú távú kihívás. A romák társadalmi beilleszkedését célzó szakpolitikáknak és intézkedéseknek hosszú távon fenntarthatónak kell lenniük. Az uniós keret felkéri a tagállamokat arra, hogy nemzeti költségvetésükben különítsenek el elegendő finanszírozást, és a legmegelőbbben használják fel az uniós és nemzetközi finanszírozást.

Az elmúlt években jelentősen növekedett a romaintegrációt célzó tagállami pénzeszközök összege. Bár a kötelezettségvállalás és a tervezés tekintetében egyértelmű az előrelépés, a végrehajtás terén megmaradtak a problémák. A jelentős roma népességgel rendelkező országok még mindig komoly nehézségekkel küzdenek az uniós pénzeszközök felhasználása tekintetében. Az egyes szakpolitikai területeken jelentkező, egymással kölcsönösen összefüggő problémák súlyossága olyan integrált megközelítést tesz szükségessé, amely egyesíti a különböző alapok útján a foglalkoztatás, az oktatás, az egészségügyi ellátás és a lakhatás terén eszközölt beruházásokat.

A 2007 és 2013 közötti időszakban nem aknázták ki teljes mértékben az uniós alapok felhasználásában rejlő lehetőségeket a romák társadalmi beilleszkedésének támogatására. Ennek okai szerteágazók: a nemzeti társfinanszírozás biztosításával és az alapok kombinálásával kapcsolatos nehézségek, a túlságosan bonyolult igazgatási

struktúrák, az igazgatási kapacitás és szakismeret hiánya, a technikai segítségnyújtás nem kellő igénybevétele az uniós alapok felhasználásának érdekében, valamint a hatóságok és a romák közötti elégtelen együttműködés. Jóllehet a nemzeti romaintegrációs stratégiák elfogadása fontos lépés a romák társadalmi befogadását elősegítő keret kialakításában, a tapasztalatok azt jelzik, hogy az uniós finanszírozású intézkedések eredményeinek és hatásának megfelelőbb nyomon követésére építve tovább kell javítani az általános, valamint a kifejezetten a romákra irányuló politikák közötti összhangot. Adott esetben az ilyen integrált megközelítés tovább erősíthető a leghátrányosabb mikrorégiókra összpontosító, területi megközelítés bevezetésével.

A 2014 és 2020 közötti programozási időszak során erőfeszítést tettek az említett hiányosságok kezelésére annak révén, hogy a kohéziós politika megfelelő hányadát különítették el a humán tőkébe, a foglalkoztatásba és a társadalmi beilleszkedésbe történő beruházásokra. A 2014 és 2020 közötti időszakban 343 milliárd eurót juttatnak a tagállamoknak a strukturális és kohéziós alapokból.

Ebből az összegből legalább 80 milliárd eurót fognak elkülöníteni az Európai Szociális Alap (ESZA) keretében a humán tőkébe, a foglalkoztatásba és a társadalmi beilleszkedésbe történő beruházásokra. Döntés született arról, hogy minden országnak az ESZA-források legalább 20%-át (szemben a jelenlegi mintegy 17%-os aránnyal) – vagyis nagyjából 16 milliárd eurót – a társadalmi kirekesztés és a szegénység elleni küzdelemre kell elkülönítenie. Konkrét beruházási prioritásként határozták meg a peremhelyzetű közösségek – például a romák – integrációját is. A hátrányos helyzetű személyek – köztük a romák – az ESZA többi beruházási prioritása alapján finanszírozott intézkedések előnyeiben is részesülnek majd. Ezek a magas színvonalú koragyermekkori nevelésre, a korai iskolaelhagyás csökkentésére és megelőzésére, a munkához jutás elősegítésére, vagy az ifjúsági garancia keretében az ifjúsági foglalkoztatás erősítésére irányulnak. Ahhoz, hogy az ESZA elérje a kedvezményezettek célcsoportjait, arra van szükség, hogy a megfelelő szabályozási és intézményi keret kialakítása már korábban megtörténjen. A tagállamok javíthatják az uniós pénzeszközök felhasználásának módját a bevált gyakorlatok megosztása révén az érdekeltekkel zajló folyamatos párbeszédre, érvelésekre és tudományos munkák megállapításaira támaszkodva.

Ami az Európai Regionális Fejlesztési Alapot (ERFA) illeti, a társadalmi befogadás elősegítésére, valamint a szegénység és a hátrányos megkülönböztetés minden formája elleni küzdelemre vonatkozó tematikus célkitűzés keretébe illeszkedő beruházási prioritás lehetővé teszi, hogy támogassák a városi és vidéki térségek rászoruló közösségeinek fizikai, gazdasági és társadalmi megújítását. Ez felhasználható a peremhelyzetű közösségeket – köztük a romákat – segítő olyan integrált lakásprogramok folytatására, amelyek a 2007 és 2013 közötti időszakban nyújtott ERFA-finanszírozás segítségével kezdődtek meg. Más beruházási prioritások, például az egészségügy, a szociális és az oktatási infrastruktúra terén, támogatást nyújthatnak a megfelelő romaintegrációs célok – így az általános intézkedések romákra való kiterjesztésének – megvalósítására szolgáló infrastruktúrába történő beruházásokhoz. Szintén releváns lehet az ERFA-támogatás azoknak a városoknak az esetében, amelyek integrált fenntartható városfejlesztési stratégiájuk keretében kezelik a demográfiai és társadalmi kihívásokat.

A 2014 és 2020 közötti kohéziós politika előzetes feltételrendszer részeként nemzeti romaintegrációs keretet kell létrehozni, amennyiben pénzeszközöket programoznak a

romák társadalmi beilleszkedésének céljára. Ez közvetlen kapcsolatot alakít ki az uniós szakpolitikai keret és finanszírozás között, és a finanszírozás hatékonyságának maximalizálására törekszik.

A partnerségi megállapodásokról a tagállamokkal folytatott tárgyalások folyamán a Bizottság gondoskodik arról, hogy az európai szemeszter keretében meghatározott, romaintegrációval kapcsolatos kihívások megfelelően tükröződjenek a jövőbeni programok finanszírozási prioritásaiban. Továbbá az igazgatási kapacitás és szakismeretek bővítése érdekében a tagállamok globális támogatásokat is felhasználhatnak arra, hogy bizonyított helyszíni tapasztalattal és ismeretekkel rendelkező közvetítő szervezetek bízjanak meg programjaik egy részének irányításával és végrehajtásával³⁰.

Több tagállamban a peremhelyzetű roma közösségek nagy része vidéki területeken él. Ezért a Bizottság tájékoztatta a tagállamokat arról, hogy az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által kialakított vidékfejlesztési politika keretében jelenleg milyen lehetőségek vannak a hátrányos helyzetű csoportok – köztük a romák – integrációjának támogatására. A partnerségi megállapodásról és a 2014 és 2020 közötti programozási időszak programjairól folytatott nem hivatalos párbeszéd keretében a Bizottság szolgálatai arra kérték a leginkább érintett tagállamokat, hogy vonják be a megbeszélésekbe a nemzeti roma kapcsolattartó pontjaikat.³¹

Ezenfelül teljes mértékben ki kell használni az Erasmus + program finanszírozási lehetőségeit³².

A hetedik kutatási és technológiafejlesztési keretprogram³³ is további lehetőségeket nyújt a koherens és költséghatékony szakpolitikák megerősítésére ezen a területen.

Bulgária - Kavarna település önkormányzata példát nyújt a az integrációt ösztönző helyi fejlesztési stratégiákba történő beruházásra. A kavarnai önkormányzat beruházott az infrastruktúra-fejlesztésbe, javította a roma gyermekek magas színvonalú koragyermekkorai neveléshez és gondozáshoz való hozzáférését, valamint az egészségnevelést, továbbá a más városokkal és magán munkáltatókkal a romák foglalkoztatásának elősegítése érdekében folytatott együttműködést. Az erőforrások diverzifikálása, a szisztematikus intézkedések és az önkormányzat vezetésének határozott politikai elkötelezettsége hozzájárult ahhoz, hogy mindegyik szakpolitikai területen eredményeket érjenek el (amelyek a közszolgáltatások színvonalának és az iskolázottsági szintnek a javulásától a halálozási arány csökkenéséig, valamint a romák állami- és magánszektorbeli foglalkoztatottságának növekedéséig terjedtek). Az európai strukturális és beruházási alapok szintén elősegítették az eredmények fenntarthatóságát azáltal, hogy 3,1 millió eurót biztosítottak a fizikai infrastruktúrába és a humán tőkébe történő beruházásokhoz.

³⁰ Az idézett 2013. december 17-i 1303/2013/EU rendelet.

³¹ Felszólították tagállamokat, hogy kérjék fel nemzeti roma kapcsolattartó pontjaikat a jövőbeni vidékfejlesztési programokat megvitató munkacsoportokban, valamint e programok monitoringbizottságaiban való részvételre.

³² Az Erasmus + program 2014 és 2020 közötti költségvetése 40 %-kal (vagyis 14,7 milliárd euróval) emelkedik a korábbihoz képest. A *stratégiai partnerségek* (II. kulcsintézkedés) és a *jövőbeni kezdeményezések* (III. kulcsintézkedés) keretében zajló nemzetközi együttműködés elősegítheti a roma közösségek oktatási nehézségeinek kezelésére szolgáló új, innovatív megközelítések kidolgozását.

³³ <http://romani.humanities.manchester.ac.uk/migrom/>

Spanyolország – Az ESZA hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemre irányuló operatív programjának keretében a **Fundación Secretariado Gitano** nonprofit szervezet – a program **közvetítő szerveként** – kulcsszerepet játszik a roma lakosság társadalmi és munkaerő-piaci integrációjában. A közvetítő szervként eljáró nem kormányzati szervezet útján történő végrehajtás döntő fontosságúnak bizonyult az uniós finanszírozás a hatékony és eredményes kezelése, a magánvállalatokkal létesített szilárd, operatív és hosszú távú partnerségek, valamint a programok rugalmassága és az új társadalmi igények szerinti kiigazítása, továbbá a szociális innovációs projektek végrehajtása szempontjából. Ami az operatív program egészét illeti, a jogalanyokkal és szervezetekkel kötött megállapodások száma 1400 hatályos megállapodásra nőtt, beleértve a munkaerő iránti keresletet támasztó vállalkozásokkal (71%), a közigazgatásokkal (20%), valamint a harmadik szektorban tevékenykedő jogalanyokkal (9%) kötött megállapodásokat.

Tartós siker kizárólag akkor születik, ha az oktatási beruházásokat olyan foglalkoztatási és lakhatási beruházások kísérik, amelyek kifejezetten – bár nem kizárólagosan – a roma közösségekre irányulnak. A több ágazatot, érdekeltet és alapot átfogó megközelítés – amelyet az uniós alapok új generációja is elősegít – kulcsfontosságú a romák társadalmi beilleszkedése szempontjából. Ugyanakkor nem versenyalapú finanszírozási lehetőségeket kell biztosítani a kisméretű helyi projektek számára, a helyi szükségletek kezelése és a kis NGO-k kapacitásépítése érdekében. Elő kell segíteni a globális támogatásokat, különösen a leginkább korlátozott adminisztratív kapacitásokkal rendelkező tagállamok esetében. A Bizottság a tagállamokkal történő kapcsolattartás folyamán ösztönzi a helyi hatóságokat és a roma képviselőket, hogy kezdettől fogva működjenek együtt a helyi befogadási stratégiák kidolgozásában.

4. BŐVÍTÉSI ORSZÁGOK

Mintegy 10-12 millió roma él Európában, közülük nagyjából 4 millió Törökországban, 1 millió pedig a Nyugat-Balkánon. A romák igen gyakran válnak a rasszizmus, a hátrányos megkülönböztetés és a társadalmi kirekesztés áldozatává továbbá mélyszegénységben élnek, nem férnek hozzá megfelelő mértékben az egészségügyi ellátáshoz, az oktatáshoz és képzéshez, a lakhatáshoz és a foglalkoztatáshoz. Ezért a bővítési országoknak fokozniuk kell erőfeszítéseiket a roma népesség további integrálására, beleértve a menekülteket és a belső menekülteket, akik közül sokan romák. A romák kirekesztése következtében továbbra is növekszik a vízummentes rendszer alapján ideiglenesen az uniós tagállamokba vándorló romák száma, és mindez kedvezőtlen hatást gyakorolhat a vízumliberalizációra, ami a Nyugat-Balkán³⁴ európai integrációja terén elért jelentős eredmény. A Bizottság minden bővítési országgal szorosan együttműködik, hogy felülvizsgálja a romák befogadása terén vállalt kötelezettségeik megvalósításának előrehaladását.

³⁴

Amint a Bizottság a nyugat-balkáni országok (Albánia, Bosznia és Hercegovina, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Montenegró és Szerbia) vízumliberalizációt követő ellenőrzéséről szóló negyedik jelentésében – COM(2013) 836 final – ajánlotta, a Bizottság 2010. november 8-i nyilatkozatával összhangban.

A 2007 és 2013 közötti időszakban az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz (IPA) keretében több 100 millió euró előcsatlakozási támogatást nyújtottak a romák bővítési országokbeli társadalmi befogadásának és integrációjának – többek között lakáshoz jutásának – támogatására. Annak érdekében, hogy az új IPA II. keretében javítsák a romák társadalmi befogadását célzó támogatás összehangolását, hatékonyságát és láthatóságát, a testre szabott intézkedéseket továbbra is a vonatkozó nemzeti programok alapján, ágazati megközelítés útján és az IPA globális költségvetési keretének („romaintegrációs eszköz”) részeként fogják finanszírozni. Mindezt a kormányok és minden érdekelt – így a civil társadalom – bevonásával zajló, szigorú ellenőrzés fogja kísérni.

A bővítési országok erőfeszítéseinek támogatása céljából a Bizottság:

- továbbra is támogatja és az egyes országokkal közösen szervezi a 2011. évi „roma befogadási szemináriumok” nemzeti nyomkövetési üléseit, valamint szorosan nyomon követi a közösen elért operatív következtetések végrehajtását;
- fokozza és célzottabbá teszi az IPA II. intézkedéseit a „roma befogadási eszköz” segítségével, az országstratégiai dokumentumokban körvonalazott vagy a nemzeti szemináriumokon elfogadott intézkedések finanszírozása, valamint a külső érdekeltekkel való együttműködés javítása céljából; áthelyezi a finanszírozás súlypontját a szakpolitika-fejlesztésről és az intézményfejlesztés támogatásáról a roma emberek életére közvetlen hatást gyakorló intézkedésekre, különös hangsúlyt fektetve az oktatásra, a lakhatásra, valamint a társadalmi befogadásra;
- díjakat ítél oda NGO-k számára a romák társadalmi befogadására irányuló innovatív és sikeres projektekért.

A Bizottság éves eredményjelentésében változatlanul szorosan nyomon követi a bővítési országokban bekövetkező fejleményeket, és támogatja a bővítési országokat abban, hogy konkrét és tartós gyakorlati szerepvállalással alakítsák a romák társadalmi befogadására vonatkozó szakpolitikai kötelezettségeiket.

A romák integrációját célzó hatékony tagállami intézkedésekről szóló tanácsi ajánlás a bővítési országokra is vonatkozik, ugyanis e jogszabály az uniós vívmányok szerves részét képezi. A bővítési országoknak szintén célzott intézkedéseket kell tenniük a romák és a lakosság többi része között az oktatáshoz, a foglalkoztatáshoz, az egészségügyi ellátáshoz és a lakhatáshoz való hozzáférés terén mutatkozó szakadék áthidalására. Ezt a szóban forgó országok szempontjából különösen releváns horizontális politikáknak kell kísérniük (például a személyes okmányok biztosítása, valamint a helyi és regionális hatóságok szerepvállalásának és a civil társadalommal folytatott párbeszédnek az erősítése).

A romaintegráció évtizede³⁵ erőteljes inspirációt jelentett az uniós keret számára. A program rendkívül pozitív szerepet játszik a civil társadalom mozgósításában, valamint az uniós keret zökkenőmentes átvételének biztosításában a bővítési országokban. A romaintegráció évtizedének titkársága által összehangolt és támogatott civil koalíciók munkája szintén nagy hozzáadott értéket képviselt.

³⁵

Hét uniós tagállam mellett a következő bővítési országok vesznek részt a romaintegráció évtizedében: Albánia, Bosznia-Hercegovina, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Montenegró és Szerbia.

5. KÖVETKEZTETÉSEK – TOVÁBBI TEENDŐK

A 2011. évi uniós keret hosszú távú folyamatot indít el, és sürgeti, hogy minden érdekelt tegyen tartós politikai kötelezettségvállalást annak érdekében, hogy 2020-ig valódi változást érjenek el a roma lakosság életében.

Ezen a hosszú úton akkor tettük meg az első lépést, amikor minden tagállam kidolgozta saját nemzeti romaintegrációs stratégiáját. Mostanra megkezdődött e stratégiák végrehajtása.

A tagállamok a Bizottság iránymutatását követve megkezdtek a stratégiáik sikeres végrehajtásához elengedhetetlen strukturális előfeltételek kialakítását³⁶. A tagállamok első alkalommal indították el romaintegrációs stratégiájukat, és mindegyik uniós tagállamban sok projektet hajtottak végre annak igazolására, hogy a romák társadalmi befogadása igenis lehetséges.

Második lépésként kizárólag akkor érhető el kézzelfogható változás romák helyzetében, ha a tagállamok:

- politikai szándékot és elszántságot tanúsítanak aziránt, hogy megmaradjanak azon a pályán, amely 2020-ig elvezet a helyi szinten elvárt eredményekhez a romák vonatkozásában, valamint folyamatosan eleget tesznek a legmagasabb politikai szinteken vállalt kötelezettségeknek;
- ötvözik a jogalkotást a szakpolitikai és pénzügyi intézkedésekkel; javítják és erősítik a nemzeti romaintegrációs stratégiák hatékony végrehajtását biztosító struktúrákat, különösen a kormányzás, az érdekeltekkel való együttműködés és az ellenőrzés tekintetében. Az említett struktúrákat az elkövetkező években szilárdan be kell építeni a nemzeti közigazgatási rendszerekbe;
- a Bizottsággal együtt gondoskodnak annak ellenőrzéséről és értékeléséről, hogy hatékonyan – az irányadó megosztott irányítási szabályozási keretnek megfelelően – használják fel a rendelkezésre álló európai strukturális és beruházási alapokat;
- tevékenyen részt vesznek a nemzeti roma kapcsolattartó pontok hálózatában, és megfelelő felhatalmazást és erőforrásokat biztosítanak nemzeti roma kapcsolattartó pontjuk számára;
- nyomon követik az előrehaladást és tájékoztatják arról a Bizottságot, többek között a Bizottság éves jelentéseinek figyelembevételével.

Az uniós keret, valamint a romák integrációját célzó hatékony tagállami intézkedésekről szóló tanácsi ajánlás megnyitotta az utat a romák társadalmi befogadása előtt. Az Unió továbbra is mutatja a követendő politikai irányt, valamint gyakorlati támogatást nyújt a tagállami erőfeszítésekhez, többek között az uniós alapok útján. Mindez azonban csak a kezdet, és a Bizottság szerepet játszik majd annak biztosításában, hogy a jövőben sem térnek le a kijelölt pályáról. A Bizottság elsősorban:

³⁶

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának *Előrelépések a nemzeti romaintegrációs stratégiák végrehajtásában*, COM(2013)454, 2013. június 26.

- éves szakpolitikai iránymutatást nyújt az „Európa 2020” stratégia keretében, adott esetben kifejezetten a romákra vonatkozó országspecifikus ajánlások kibocsátása, valamint az ajánlásban kiemelt területekre vonatkozó eredményjelentések révén. 2019. január 1-jéig megvizsgálja az ajánlás felülvizsgálatának vagy naprakésszé tételének szükségességét;
- módszertani támogatást nyújt és elősegíti a tapasztalatok és bevált gyakorlatok cseréjét a nemzeti roma kapcsolattartó pontok hálózata útján;
- rendszeres párbeszédet folytat a civil társadalommal, az Európai Parlament kísérleti projektje útján támogatást nyújt a polgárközei NGO-knak, továbbá bevonja a civil társadalmat a fejlődés nyomon követésébe;
- elősegíti a rendelkezésre álló uniós pénzeszközök felhasználását³⁷, továbbá valamennyi szinten erősíti a hatóságok kapacitását az uniós pénzeszközök hatékony felhasználására;
- konkrét helyi szintű támogatást nyújt: megkönnyíti a társadalmi befogadás érdekében igénybe vehető uniós alapokra vonatkozó (online) tájékoztatás elérhetőségét; elemzést készít 8 tagállam helyi hatóságainak tájékoztatással és nemzetközi együttműködéssel kapcsolatos igényeiről; valamint erősíti azok adminisztratív kapacitását;
- a tagállamokkal, és adott esetben más szervezetekkel – így az Európai Beruházási Bankkal és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bankkal – együttműködve kezdeményezéseket dolgoz ki annak érdekében, hogy a 2014 és 2020 közötti programozási időszakban célirányosabbá tegye a romák társadalmi befogadására irányuló integrált és általános intézkedéseket. Az említett időszak folyamán szerzett tapasztalatok értékelése alapján feltérképezi a romák társadalmi befogadására irányuló, 2020 utáni pénzügyi támogatás hatékonyságának és integrációjának további javítására kínálkozó lehetőségeket, akár egy külön eszköz formájában.

Végezetül a romaintegráció függ majd a roma civil társadalomnak a többségi lakossággal való együttműködésre irányuló folyamatos erőfeszítésétől, valamint az összes érdekelt – köztük a helyi és regionális hatóságok, a nemzetközi szervezetek, a tudományos körök, az egyházak és a magánszektor – együttes fellépéseitől.

Az uniós keret végrehajtásának első évei azt mutatják, hogy a romák társadalmi befogadását elősegítő intézkedések minden tagállamban megkezdődtek. E keret minden bizonnyal az alapkövévé válik a további együttes erőfeszítéseknek és a 2020-ig elérendő jelentős eredményeknek.

³⁷

Többek között a tizenkét tagállam képviselőiből álló, a strukturális alapok felhasználásának elősegítését célzó EURoma nevű uniós roma hálózaton keresztül fokozza a romákra irányuló politikák hatékonyságát és elősegíti társadalmi befogadásukat.